

УДК 78.03(477.61)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.332789>

Юлія Савченко, доктор філософії, доцент кафедри естрадного співу
факультету музичного мистецтва Київської муніципальної
академії естрадного та циркового мистецтва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1217-3190>

Регіна Савченко, професор кафедри хорового диригування і теорії та
методики музичної освіти Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4380-8777>

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЕСТРАДНОГО СПІВУ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано особливості методів навчання естрадного співу та їх відмінності порівняно з академічною школою співу. Показано, що головні відмінності між академічним і естрадним співом полягають у формуванні голосних, певному стилі звукоутворення, гнучкості та положенні гортані, вокальній техніці. Серед них такі, як спів у мовній позиції; визволення голосу; фонопедичний; концентричний; пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; спів на основі внутрішнього слухового уявлення; активізація слухового сприйняття та розумових операцій у процесі порівняльного аналізу правильного та неправильного голосоутворення у студентів; накопичення слухових вражень у процесі прослуховування записів відомих співаків тощо. У результаті аналізу різних методичних систем навчання естрадного співу автор ділить їх на локальні та системні. Методи навчання естрадного співу включають контент-аналіз, порівняльний аналіз, а також методи емпіричного дослідження. Акцент робиться на комплексний підхід, бо поєднання класичних методик із новітніми освітніми технологіями сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації студентів. Розглянуті у статті інноваційні форми та підходи до викладання естрадного співу спрямовані на розвиток творчого потенціалу та вокальних навичок виконавців, що відповідає потребам сучасного музичного ринку. Висновки свідчать про необхідність постійного удосконалення освітніх програм та впровадження нових методик, здатних забезпечити високу якість вокальної освіти.

Ключові слова: естрадний спів; вокальна педагогіка; локальні та системні методи навчання; технологія голосоутворення; проблеми естрадних співаків.

Лім. 14.

Yuliia Savchenko, Doctor of Philosophy, Associate Professor of the
Pop Singing Department, Faculty of Musical Arts,
Kyiv Municipal Academy of Circus and Performing Arts
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1217-3190>

Rehina Savchenko, Professor of the Choral Conducting and Theory and
Methodology of Music Education Department,
Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4380-8777>

AN INTEGRATED APPROACH TO THE METHODS OF TEACHING POP VOCALS TO UNIVERSITY STUDENTS

This article highlights the key differences between academic and pop singing, which lie in vowel formation, a certain style of sound production, flexibility and positioning of the larynx, and vocal technique. These include singing in a speech position, vocal freedom, phonopedic methods, concentric approaches, explanatory-illustrative methods, reproductive techniques, imagined singing based on internal auditory representation, the activation of auditory perception and mental operations during comparative analysis of correct and incorrect vocal production in students, as well as the accumulation of auditory impressions through listening to recordings of famous singers.

Through the analysis of various methodological systems for teaching pop singing, the author classifies them into local systems, which target the function of a specific part of the vocal apparatus, and systemic ones, which influence the entire vocal production complex. Systemic methods, in turn, may have different focuses: psychological, physiological, empirical, and acoustic.

Methods for teaching pop singing include content analysis, comparative analysis, and empirical research techniques. Emphasis is placed on a comprehensive approach, as combining classical methodologies with modern educational technologies enhances the effectiveness of learning and increases student motivation.

An analysis of pedagogical practice shows that blending classical methods with new educational technologies contributes to more effective material assimilation and improved student motivation. The innovative forms and approaches to pop singing instruction discussed in the article aim to develop the creative potential and vocal skills of performers, aligning with the needs of

the modern music market. The conclusions highlight the necessity of continuously improving educational programs and implementing new techniques capable of ensuring high-quality vocal education.

Keywords: *pop singing; vocal pedagogy; local and systemic teaching methods; voice production technology; problems of pop singers.*

Постановка проблеми. У наші дні інтерес до питань естрадного мистецтва, зокрема вокального виконавства, постійно зростає. Навчання естрадного співу здійснюється у закладах освіти різного рівня: від дитячих вокальних колективів у системі позашкільної мистецької освіти до закладів вищої освіти (ЗВО) культури та факультетів мистецтв педагогічних університетів. У сучасній музиці естрадний спів займає особливе місце. На відміну від класичного вокалу, що виріс із духовної музики, естрадний спів виник з побутового фольклору різних культур і відрізняється різноманітністю форм та напрямів. Різні способи звуковидобування довгий час не дозволяли сформуватися жодній естрадній вокальній школі. Незважаючи на суттєві відмінності з класичним вокалом, естрадний спів базується на тих самих фізіологічних принципах у роботі голосового апарату і є предметом вокальної педагогіки. Так, основною ознакою академічної вокальної школи є суворо класична вокальна позиція. Виконавці, які працюють у класичній манері, керуються багаторічними напрацюваннями та досвідом, заснованими на вокальних даних самого співака, жодні підсилювачі голосу не використовуються. При цьому така вокальна техніка характеризується жорсткими рамками, що ускладнюють освоєння виконавцем інших музичних напрямів: співак розвиває вокальну позицію, в якій голос набуває яскраво вираженої сили та обсягу, що не вписується в рамки естрадної пісні. Академічний вокал – перший напрям, який оформився в повноцінну систему і довгий час був головним, протиставляючи професіоналів любителям та самоукам. Подібна думка і сьогодні вводить людей в оману, ніби професійний вокаліст має володіти академічною базою, тоді як інші напрями – доля любителів. Насправді ж кожен напрям готує професійних вокалістів, але з різною базою технічних прийомів. В естрадному вокалі немає канонів та жорстких технічних рамок, правил постановки голосу, чого не можна сказати ні про академічний спів, ні про народний. Там все побудовано на чітко сформованих техніках та прийомах, яких потрібно дотримуватися. Але естрадний вокал є симбіозом різних вокальних жанрів: в ньому можна знайти риси різних музичних вокальних жанрів (хоча розпінування для естрадного співу мелодично часто не відрізняється від розспівок класичних співаків). З одного боку, це розширює можливості вокаліста, з іншого, створює і труднощі – адже виходить, що естрадний співак повинен мати уявлення про всі

техніки, щоб мати якомога більше можливостей для передачі всіх музичних фарб твору. Крім того, якщо в академічній та народній музиці є канони та певна манера співу, то в естрадному вокалі виконавець має сам знайти індивідуальну манеру, “свій” голос і свою подачу матеріалу. Навіть ті з них, які прийшли на естраду з академічною вокальною підготовкою, мають проходити довгий етап власних пошуків та відкриттів шляхом оволодіння естрадною манерою виконання нового для них репертуару. Отже, естрадний вокаліст має виявити щось унікальне у своєму виконанні, щоб бути цікавим та оригінальним для слухачів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Розвиток численних напрямів вокального естрадного мистецтва вимагає від виконавців постійного засвоєння новітніх методик та технік, використання сучасних технічних засобів та прийомів естрадного вокального навчання. Незважаючи на появу значної кількості наукових досліджень, присвячених особливостям функціонування дихальної системи під час виконання пісень та під час мовлення, жодна галузь вокальної педагогіки не є більш суперечливою стосовно вибору технік та стратегій управління диханням під час співу. Нові наукові дослідження, присвячені аналізу голосу, не завжди узгоджуються із традиційними методиками вокальної педагогіки, які, як правило, ґрунтуються на образах і відчуттях, що призвело до великих розбіжностей стосовно вибору найкращої техніки для навчання естрадного співу [2, 533]. Питання методики навчання естрадного співу стало предметом дослідження українських дослідників (О. Баско, А. Бойчук, В. Бокоч, М. Вікторова, Н. Дрожина, В. Матюшенко-Матвійчук, В. Откидач, І. Пашенко, Н. Фаломєєва, О. Ушакова та ін.). Аналіз праць вчених показав відсутність єдиної, науково обґрунтованої методології навчання естрадного співу, точних наукових даних роботи голосового апарату в співі та односторонність оцінки тих чи тих явищ у голосоутворенні. Вивченню досвіду зарубіжних вокальних педагогів присвячено наукові роботи О. Войченко, А. Попової, С. Кишакевич та ін. [8; 9]. Проте досліджень, в яких аналізується передовий досвід та технології зарубіжних педагогів естрадного співу та можливості їх адаптації в сучасних умовах української естради, вкрай мало.

Проблеми застосування ефективних методик і технік навчання естрадного співу висвітлені в науково-методичному доробку зарубіжних дослідників (Р. Ваддела, І. Барлет, Е. Бенсон, Джо Естїлл, К. Лінклейтер, С. Рігс, Т. Руні, К. Садолін та ін.). Це зумов-

лює потребу в дослідженні сучасних методик заходних вокальних педагогів та вивченні можливості їх адаптації до умов сучасного рівня розвитку українського вокального естрадного мистецтва. Отже, незважаючи на чисельні напрацювання, проблема навчання естрадного співу не втрачає актуальності.

Мета статті – проаналізувати особливості методів навчання естрадного співу у порівнянні з академічним.

Виклад основного матеріалу. Практика постановки голосу в естрадній манері найчастіше використовує метод співу мовної позиції, запропонований американським педагогом Сетом Рігтсом [9]. Основний акцент цього методу робиться на стабілізації гортані в нейтральній – мовній позиції, що означає, що під час співу горло залишається в такому ж стані, як і під час спокійної мови, “незалежно від голосового регістру та гучності” [9, 2]. Ця умова, на думку автора, дає змогу користуватися голосом у співі легко та комфортно, як і під час спокійного мовлення. Робиться висновок, що у результаті освоєння техніки співу в мовній позиції голос розвиватиметься та функціонуватиме якнайкраще.

Американська акторка і театральний педагог Крістін Лінклейтер розробила методику, яка веде, на нашу думку, до “визволення індивідуального, творчого голосу” [5, 126]. Методика адресована драматичному акторові, але активно використовується у процесі підготовки як академічних, так і естрадних співаків. Авторка пропонує цілу низку конкретних вправ, спрямованих на звільнення м’язів тіла, усвідомлення процесу рефлекторного життєвого дихання та загальну релаксацію для досягнення основної мети – “змусити інтелект формувати голос у прямому контексті з емоційними імпульсами, не будучи для того перешкодою” [5, 127]. Наголошується на необхідності відмовитися від свідомого контролю за процесом дихання.

Методика Estill Voice Training (EVT), яку розробила американська співачка і педагог Джо Естілл, спирається на наукові дослідження анатомії та фізіології вокального апарату. Основним принципом EVT є концепція поділу та контролю різних компонентів голосоутворення [13]. Авторка пропонує співакам опановувати техніку цілеспрямованого управління голосовими зв’язками, диханням та артикуляційними органами, що дозволяє досягти різноманітного вокального звучання і стійкості вокальної техніки. Важливим аспектом EVT є тренування м’язової пам’яті, що сприяє автоматизації правильних вокальних звичок та збільшує виконавські можливості співаків.

Методика Complete Vocal Technique (CVT), створена датською співачкою та педагогом Кетрін Садолін, пропонує інший підхід до навчання естрадного співу. CVT акцентує увагу на індивідуальності виконання, дозволяючи співакам збери-

гати унікальність свого вокального стилю *santidig* надаючи методи для безпечного й ефективного використання голосу. CVT структурується навколо чотирьох основних принципів: підтримка дихання, правильне позиціонування гортані, формування звучання через жорсткість та рухливість голосових зв’язок [14]. Ключовий елемент CVT – “practical mode” або “практичний режим”, який дозволяє миттєво застосовувати вивчені техніки на практиці, що особливо корисно для сценічної діяльності.

У навчанні естрадного співу також активно використовується фонопедичний метод, коли концепція, підхід та метод роботи з голосом суттєво відрізняються від традиційних. Метод рекомендуються як засіб профілактики розладів голосової функції, так і спосіб розвитку співочого голосу. Оцінними критеріями ефективності методу є основні акустичні характеристики голосу (гучність та звуковий діапазон); охорона (спів без шкоди для виконавця); психологічна доцільність (можливість передачі емоцій голосом). Прихильники фонопедичного методу вважають низькою ефективність емпіричного методу постановки голосу, що використовується у традиційних вокальних школах. Фонопедичний метод адресований передусім тим, чиї голосові дані не дозволяють успішно вчитися лише традиційними методами, і вважається підготовчим, допоміжним стосовно традиційної вокальної педагогіки та лікувальним (фонопедичним) [11].

Крім авторських методичних концепцій останніх десятиліть, у практиці навчання співу зазвичай використовуються такі відомі емпіричні методи, як концентричний, фонетичний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, уявного (внутрішнього) співу, метод активізації слухового сприйняття та розумових операцій у процесі порівняльного аналізу правильного та неправильного голосоутворення співака [8].

Аналіз спеціальної літератури показав, що до недоліків наявних робіт з навчання естрадного співу можна віднести відсутність єдиної, науково обґрунтованої методології, що дає підставу кожному авторові стверджувати про правильність саме його методу. Варто визнати, що суперечливі думки щодо окремих принципових питань приводять до висновку про необхідність створення науково обґрунтованого підходу до виховання професійного естрадного співака. Узагальнений вигляд голосоутворювального комплексу можна представити як єдину систему із трьох складових: дихального апарату, горла й артикуляційного апарату. З погляду сучасної фізіології та фоніатрії ці складові трактуються як три підсистеми:

- енергетична (легені, бронхи, трахея, вдихальні та видихальні м’язи);
- генераторна (гортань разом із голосовими складками);

- резонаторна (надгортана система артикуляції, що складається з переддвер'я гортані, глотки, порожнини рота і носа, параназальних синусів).

Усі три частини голосоутворювальної системи в природних умовах працюють злагоджено й строго скоординовано завдяки єдиній іннервації під управлінням вищої нервової діяльності (кори головного мозку). При неправильному співі (чи мові) ця координація порушується, якщо викладач починає невміло втручатися у процес голосоутворення, впливаючи на окрему частину голосового апарату. Майже всі фахівці визнають єдність, цілісність та рефлекторний взаємозв'язок цієї тріади голосоутворювальної системи. Однак у вокальній практиці й досі існують різні підходи до методики навчання з погляду розуміння переважної ролі тієї чи тієї підсистеми у процесі голосоутворення. Одні педагоги ставлять в основу дихання, вважаючи, що "школа співу – це школа дихання". Інші – основну увагу зосереджують на роботі артикуляційних органів чи питаннях резонування у співі. Треті сміливо втручаються у функцію гортані, домагаючись якогось певного її становища, намагаючись довільно керувати типом змикання голосових складок, хоч і опосередкованими методами. Четверті взагалі забороняють всілякі штучні способи впливу на голосовий апарат співака, боячись порушити природну координацію у його функціонуванні, віддаючи все на відкуп саморегуляції співочого процесу, спираючись у методиці навчання на безумовні рефлекси, тобто автоматизовані рухи.

З аналізу різних методичних систем навчання співу можна зробити висновок, що існують локальні методи, спрямовані на функціонування будь-якої окремої частини голосового апарату та системні, які впливають цілісно на весь співочий процес. Системні методи за своїм впливом можуть мати різне призначення: психологічні, фізіологічні, емпіричні та акустичні. Серед психологічних системних методів можна назвати метод емоційного впливу на співака та його уяву у зв'язку зі змістом художнього образу твору, що виконується. В основі фізіологічних системних методів лежать співоче дихання та вокальна установка, що створює умови для правильного функціонування дихання у співочому процесі. Емпіричними системними методами є пояснювально-ілюстративний у поєднанні з репродуктивним (співом за наслідуванням). До акустичних системних методів можна зарахувати методи активізації роботи (озвученості) резонаторної системи співака.

Відчуття повноцінної озвученості резонаторів у процесі фонації – одна із головних умов виховання та розвитку професійного голосу, що становить сутність резонансного мистецтва співу [3]. На значимість використання у виконавській практиці резонаторних відчуттів вказує і вокальний педагог

Сет Рігс: "Для управління процесом звуковилучення співаки завжди мають використовувати свої резонансні відчуття. У цьому сенсі вони повинні мати впевненість у своїй здатності співати у будь-яких умовах" [9, 70]. Як показує практика, вміння зберігати акустичні характеристики голосу в умовах концерту (за сильного шуму, високого рівня акомпанементу, неякісного настроювання апаратури, поганих акустичних умов концертного залу тощо) є критерієм належної професійної підготовки естрадного вокаліста. Щоб виховати ці якості, у співака необхідно сформувати такі якості:

- пам'ять своїх фізіологічних відчуттів (дихальних, слухових, вібраційних тощо) при співі в нормальних акустичних умовах (для цього в процесі навчання естрадних вокалістів спів з мікрофоном рекомендується вводити тільки тоді, коли вивчений вокальний матеріал вже звучить досить добре);

- вміння спиратися не лише на зовнішню акустичну інформацію, а й на внутрішні вібраційні відчуття.

У традиційній вокальній педагогіці методи розвитку резонансної техніки використовуються досить широко. Наприклад, використання у технічних вокальних вправах сонорних приголосних звуків "М", "Н", "Л", "Р"; спів із закритим ротом (прийоми "микання" та "ничання") тощо. Метод співу із закритим ротом веде до активізації резонансних вібраційних відчуттів у галузі губ, язика, піднебіння (тут проявляються індикаторна та активізаційна функції резонаторів). Навчання естрадного співу на резонансній основі приводить до досягнення близького та польотного звуку. Цьому сприяє застосування методу суб'єктивного відчуття певної спрямованості звуку. Метод активізації внутрішніх вібраційних відчуттів співака є найбільш корисним і тонким [2]. Вібраційний контроль особливо цінний у співочій діяльності естрадного співака, коли рівень звуку музичного супроводу часто перевищує норму.

Метод активізації озвученості резонаторів співака можна використовувати не тільки для естрадних, але й для академічних співаків як для розвитку голосу, так і для виправлення недосконалого звукоутворення. Приміром, Е. Карузо підкреслював корисне значення цього методу для виправлення недоліків голосоутворення, "коли сильно пошарпані (виснажені) голоси завдяки цьому методу поверталися до нормального стану" [1].

Основний метод системного впливу на темброве звучання голосу естрадного співака пов'язаний з ефектом Томатіса завдяки використанню у співочому процесі електроакустичної апаратури [4]. Сутність цього ефекту полягає такому: коли за допомогою електроакустичної апаратури власний голос подається співаку через навушники безпосередньо під час співу з додаванням або зменшенням будь-

яких параметрів спектру, об'єктивно в цей момент відсутніх, то ці параметри починають реально виникати в голосі співака, незалежно від його волі. Отже, будь-які зміни в спектрі голосу співака, що виробляються звукорежисером за допомогою спеціальної апаратури, тут же відбиваються на технології його звукоутворення на рівні підсвідомості, тобто рефлекторно. При цьому у співака може з'являтися відчуття загального комфорту чи дискомфорту, збільшення чи зменшення енергетичних витрат під час співу, тембральні характеристики його голосу змінюються. У вокальній практиці ефект Томатіса використовується, як правило, для поліпшення якісних характеристик співочого голосу. Наприклад, якщо у студента глухуватий тембр голосу, позбавлений "металу", то за допомогою відповідних електроакустичних маніпуляцій з метою додавання високих частот близько 3 кГц голос відразу зазвучить яскравіше, а у виконавця з'являється відчуття зручності, свободи та посилення звуку. Але якщо те саме зробити з голосом співака, який і без того яскраво звучить, то він почне відчувати труднощі при голосоутворенні. При додаванні частот близько 500 Гц надмірно "дзвінкий" голос набуде об'ємності та м'якості звучання, а у співака з'являється відчуття комфорту та зручності у співі.

Отже, функціональний зв'язок між чутливістю вуха до різних частот і перетворенням тембру голосу за рахунок додавання до його спектру певних обертонів дає нам підставу зробити висновок про те, що цей зв'язок можна використовувати як метод вокального виховання естрадного співака. З його допомогою можна налаштовувати голос у бажаному напрямі. Однак незнання законів зворотного зв'язку в системі "слух – голос" та невмілий вплив на тембр голосу за допомогою електроакустичної апаратури може призвести і до серйозних порушень голосової функції вокаліста.

Цей метод акустичного системного впливу на голос співака на основі ефекту Томатіса пояснює роль такого емпіричного системного методу, як голосовий показ вокальним педагогом правильного звукоутворення або будь-якого технічного прийому в співі. У навчальній практиці, особливо у роботі з дітьми, спів за наслідуванням істотно полегшує процес формування основних вокальних навичок. В аспекті застосування цього методу корисними для настроювання голосу та розвитку вокальних навичок є рекомендації прослуховування записів професійних співаків із правильним звукоутворенням.

Висновки. Аналіз теорії та практики вокальної педагогіки дозволяє зробити висновок, що для ефективності навчання співу естрадних співаків доцільніше використовувати системні, а не локальні, методи. Крім того, залежно від стратегії і тактики вокальної роботи можна використовувати сис-

темні методи різної спрямованості у поєднанні, тобто комплексно. Практичний досвід показує, що застосування комплексного підходу до вибору системних методів у процесі навчання естрадному співу залежно від етапу вокальної роботи приводить до оптимальних термінів формування у студентів таких професійних якостей голосу, як:

- повний звуковий діапазон (дві і більше октави);
- довільне керування регістрами свого голосу;
- вирівняність голосних за тембром;
- різноманітність нюансування під час виконання вокальних творів;
- тривалість фонаційного видиху та володіння кантиленою;
- чистота інтонації;
- чіткість дикції та правильна вимова слів;
- володіння специфічними вокально-технічними прийомами;
- м'язова свобода голосового апарату при звукоутворенні "У", що зумовлює вміння максимально яскраво виразити емоційний зміст художнього образу твору, що виконується.

Вокально-методична підготовка студентів має базуватися на розумінні причинно-наслідкових зв'язків між акустичним результатом співочого процесу та біомеханізмом звукоутворення, що є основою поняття "вокальний слух". Розвиток такої здібності у студентів як майбутніх педагогів – одне з основних завдань професійної підготовки. Подальші перспективи нашої роботи вбачаємо у вдосконаленню методик та форм навчання, а також інтеграції кращих педагогічних практик до освітніх програм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчук А. Естрадне мистецтво співу у виклику сьогодення. 2019. URL: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/25_2019/9.pdf (дата звернення: 29.03.2025).
2. Бокоч В.А., Кузьменко-Присяжна Л.І., Остапенко Л.В. До проблеми методики навчання естрадному вокалу. *Молодий вчений*. 2017. № 8 (48). С. 31–34.
3. Вікторова М.В. Естрадний спів як засіб формування вокальних умінь і навичок студентів факультету мистецтв. *Кривий Ріг : КДПУ*, 2017. 287 с.
4. Дрожжина Н.В. Вокальне мистецтво естради: історія, теорія, практика : Навчальний підручник для здобувачів ступеня магістра закладів вищої освіти культури і мистецтв III–IV рівнів акредитації зі спеціальності 025 "Музичне мистецтво" спеціалізації "Музичне мистецтво естради". Харк. нац. унів. мистецтв. Харків : Видавництво "Естет Принт", 2019. 336 с.
5. Кишакевич С.В. Деякі аспекти навчання естрадного співу за методиками зарубіжних вокальних педагогів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 80 (1). С. 124–128. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchmnp_5_2021_80\(1\)_277](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchmnp_5_2021_80(1)_277) (дата звернення: 01.04.2025).

6. Крешня Т.І. Театр як засіб впливу на культурне та соціальне становлення особистості. *Молодь і ринок*. 2012. № 5. С. 102–105.

7. Матющенко-Матвійчук В.В. Вокальна підготовка на основі використання фонетичного методу. *Слобожанські мистецькі студії*. 2024. № 1. С. 74–78.

8. Пашченко І.М. Сучасний стан вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в закладах вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 206. С. 188–192. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-188-192> (дата звернення: 09.04.2025).

9. Попова А.Б., Войченко О.М. Методика Сета Ріггза та її вплив на мистецтво естрадного співу. *Електронний науково-фаховий журнал "Імідж сучасного педагога"*. 2018. № 4 (181). URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/> (дата звернення: 09.04.2025).

10. Ушакова О.А. Інтерактивні методичні підходи вокальної підготовки до практики навчання естрадному співу. *Академічні візії*. 2022. № 8–9. С. 3–17. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/52> (дата звернення: 20.03.2025).

11. Фоломєєва Н.А. Оволодіння естрадними техніками звуковидобування у процесі професійної підготовки: методичні рекомендації. Суми, 2021. 59 с.

12. Хижна О., Бордюк О., Шпіца Р. Роль музичного менеджера у творчому становленні сучасного українсько-го артиста. *Молодь і ринок*. 2025. № 2 (234). С. 27–33.

13. Jo Estill. Think voice series. Estill Voice Training. Перший рівень: Фігури по королю голосу. *Workbook. Друге видання*, 2019. 119 с.

14. Sadolin C. Complete vocal technique. Kobenhavn: Shout Publ., 2012. 118 p.

REFERENCES

1. Boichuk, A. (2019). Estradne mystetstvo spivu u vyklyku sohodennia [The art of pop singing amid contemporary challenges]. Available at: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/25_2019/9.pdf (Accessed 29 March 2025). [in Ukrainian].

2. Bokoch, V.A., Kuzmenko-Prysiashna, L.I., Ostapenko, L.V. (2017). Do problemy metodyky navchannia estradnomu vokalu [On the problem of methodology in teaching pop singing]. *Young scientist*. No. 8 (48). pp. 31–34. [in Ukrainian].

3. Viktorova, M.V. (2017). Estradnyi spiv yak zasib formuvannia vokalnykh umin i navychok studentiv fakultetu mystetstv [Pop singing as a means of developing vocal skills and abilities in students of the faculty of arts]. *Kryvyi Rih*, 287 p. [in Ukrainian].

4. Drozhzhyna, N.V. (2019). Vokalne mystetstvo estrady: istoriia, teoriia, praktyka [The vocal art of pop music: history, theory, practice]. Textbook for master's degree applicants of higher education institutions of culture and arts of III–IV accreditation levels in the specialty 025 "Musical Art"

specialization "Musical Art of the Stage". Kharkiv National Univ. of Arts. Kharkiv, 336 p. [in Ukrainian].

5. Kyshakevych, S.V. (2021). Deiaki aspekty navchannia estradnoho spivu za metodykamy zarubiznykh vokalnykh pedahohiv [Some aspects of teaching pop singing based on methods of foreign vocal pedagogues]. *Naukovyi Chasopys Dragomanov Ukrainian State University. Series 5. Pedagogical sciences: reality and perspectives*. Vol. 80 (1). pp. 124–128. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_80\(1\)_277](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_80(1)_277) (Accessed 01 Apr. 2025). [in Ukrainian].

6. Kremeshna, T.I. (2012). Teatr yak zasib vplyvu na kulturne ta sotsialne stanovlennia osobystosti [Theatre as a means of influencing the cultural and social formation of the individual]. *Youth & market*, No. 5. pp. 102–105. [in Ukrainian].

7. Matiushchenko-Matviichuk, V.V. (2024). Vokalna pidhotovka na osnovi vykorystannia fonetychnoho metodu [Vocal training based on the use of the phonetic method]. *Sloboda Art Studies*, No. 1, pp. 74–78. [in Ukrainian].

8. Pashchenko, I.M. (2022). Suchasnyi stan vokalnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva v zakladakh vyshchoi osvity [The current state of vocal training for future music teachers in higher education institutions]. *Scientific notes. Series: Pedagogical Sciences*, No. 206, pp. 188–192. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-188-192> (Accessed 09 Apr. 2025) [in Ukrainian].

9. Popova, A.B., Voichenko, O.M. (2018). Metodyka Seta Rihgza ta yii vplyv na mystetstvo estradnoho spivu [Seth riggs' method and its influence on the art of pop singing]. *Image of the Modern Pedagogue*, No. 4 (181). Available at: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/> (Accessed 09 Apr. 2025). [in Ukrainian].

10. Ushakova, O.A. (2022). Interaktyvni metodychni pidkhody vokalnoi pidhotovky do praktyky navchannia estradnomu spivu [Interactive methodical approaches to vocal training in pop singing education]. *Academic visions*, No. 8–9, pp. 3–17. Available at: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/52> (Accessed 20 Mar. 2025). [in Ukrainian].

11. Folomicieva, N.A. (2021). Ovolodinnia estradnymi tekhnikamy zvukovydobuvannia u protsesi profesiinoi pidhotovky: metodychni rekomendatsii. [Mastering pop sound production techniques in the process of professional training]. Sumy, 59 p. [in Ukrainian].

12. Khyzhna, O., Bordiuk, O. & Shpitsa, R. (2025). Rol muzychnoho menedzhera u tvorchoму stanovlenni suchasnoho ukrainskoho artysta [The role of the music manager in the creative development of the modern ukrainian artist]. *Youth & market*, No. 2 (234), pp. 27–33. [in Ukrainian].

13. Jo Estill (2019). Think voice series. Estill Voice Training. Pershyi riven: Fihury po koroliu holosu. *Workbook. Druhe vydannia*, 119 p. [in English].

14. Sadolin, C. (2012). Complete vocal technique. Kobenhavn: Shout Publ., 118 p. [in English].

Стаття надійшла до редакції 23.04.2025

